

Міністерство освіти і науки України

Уманський національний університет
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
Державний торговельно-економічний університет
Національний університет біоресурсів і природокористування України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Матеріали XVII Всеукраїнської наукової конференції

Факультет економіки і підприємництва УНУ

Умань 2025

УДК 330(063) А43

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету економіки і підприємництва Уманського національного університету
(протокол № 2 від 12.11.2025 року)*

Редакційна колегія:

Олена НЕПОЧАТЕНКО – доктор економічних наук (головний редактор);
Юрій ЦИМБАЛЮК – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки і підприємництва УНУ (заступник відповідального редактора);
Юлія НЕСТЕРЧУК – доктор економічних наук, професор;
Михайло МАЛЬОВАНІЙ – доктор економічних наук, професор;
Руслан МУДРАК – доктор економічних наук, професор;
Олена ПРОКОПЧУК – доктор економічних наук, професор;
Сергій СОКОЛЮК – доктор економічних наук, професор;
Людмила МЕЛЬНИК – доктор економічних наук, професор;
Оксана ПЕНЬКОВА – доктор економічних наук, професор;
Роман ЛІЩУК – кандидат технічних наук, доцент;
Алла ОСІПОВА – кандидат економічних наук, доцент;
Галина АНІЩЕНКО – кандидат економічних наук, доцент;
Олена ЖАРУН – кандидат економічних наук, доцент;
Юлія УЛЯНИЧ – кандидат економічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди збігається з позицією редакції.

А43 Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XVII Всеукраїнської наукової конференції, 13 листопада 2025р. – Умань :УНУ. 2025. с. 300.

Збірник конференції містить доповіді науковців, фахівців-практиків, які були розглянуті на XVII Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні питання сучасної економіки», що відбулася 13 листопада 2025 року в м. Умань.

У наукових матеріалах висвітлюється широкий спектр фінансово-економічних питань сучасної економіки. Наукове видання розраховано на здобувачів освіти, НПП, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

УДК 330(063)
©Уманський національний
університет , 2025

Нежурбіда І.А., Ролінський О.В., Власюк С.А. Лізингові та форвардні закупівлі як альтернативні інструменти фінансового забезпечення агровиробництва в умовах обмеженого кредитування	64
Семенда Д.К. Вплив інфляції на купівельну спроможність населення: теоретичні засади та емпіричні прояви в українській економіці	65
Сліпенко Т.А. Учасники фондового ринку та їх економічні інтереси	70
Yakovenko O.R. Transformation of the Banking Sector in the Context of Sustainable Development	73
Костюк В.А., Стельмах Н.Є. Євроінтеграція та її вплив на фінансовий ринок України	75
<i>Секція 2. Актуальні питання розвитку бухгалтерського обліку в Україні</i>	
Аніщенко Г.Ю. ESG-фактори розширення меж господарського обліку	78
Іванова Н.А. Вплив штучного інтелекту на трансформацію системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю	81
Квашук О.В. Концептуальні засади та тенденції розвитку бухгалтерського обліку в Україні	84
Костогриз В.Г., Горщак Д.О. Оподаткування прибутку підприємств та організацій	86
Крочак О.І. Теоретичні аспекти обліку земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах	89
Курган Н.В., Неверовська В.Ю. Криптовалюта як новітній об'єкт бухгалтерського обліку	91
Кучеренко Т.М. Проблеми обліку надзвичайних доходів і витрат звітного періоду	94
Матрос О.М. Обліково-фіскальний аналіз режиму справляння ЄСВ для ФОП	97
Михайловина С.О. Методологічні засади визнання та обліку внутрішньо створених нематеріальних активів	100
Оляднічук Н.В. Сучасні тенденції розвитку фінансового обліку в Україні	103
Поліщук О.М. Теоретичні засади цифровізації бухгалтерського обліку в агробізнесі	107
Krachok L.I. The challenges of implementing strategic management accounting in business	110
<i>Секція 3. Соціально-економічні проблеми вітчизняних підприємств</i>	
Бабій М.М., Грама А.В. Трансформація парадигми співпраці аграрних і логістичних суб'єктів: від комерційної до партнерсько-інтеграційної моделі	114
Банар О.В. Стратегія управління корпоративними ресурсами для підвищення конкурентоспроможності підприємств України	117
Барабаш Л.В. Психологічні основи формування поведінки платників податків	120
Плющ М.О. Перспективи посилення соціалізації податкової системи України	123
Blenda N. Strategic Directions for the Development of Ukraine's Agribusiness under Current Conditions	125

важливим джерелом обігового капіталу для проведення посівної, закупівлі насіння чи пального [3]. Крім того, фіксуючи ціну реалізації на момент укладання контракту, аграрій страхує себе від ризику падіння цін на сільськогосподарську продукцію на момент збору врожаю. Укладаючи такі контракти з великими трейдерами або державними продовольчими структурами, аграрії не лише знижують цінові та фінансові ризики, але й забезпечують гарантований збут продукції, що є фундаментальним фактором стійкості в умовах логістичної та ринкової невизначеності.

Для подальшого посилення ролі цих інструментів необхідно створювати державні гарантії для форвардних контрактів, особливо в умовах воєнного часу, та вдосконалювати правове поле для лізингових операцій, підвищуючи їхню прозорість та надійність для фінансових установ.

Список використаних джерел

1. Різниця між лізингом та кредитом. *ULF TAS*. 2024. URL: <https://ulf.ua/post/riznitsya-mizh-lizingom-ta-kreditom>
2. Форвардний контракт. Договір купівлі-продажу деривативу. *Корпоративне право і т&а юридична компанія inseinin*. 2025. URL: <https://inseinin.com.ua/tpost/6pkhzhilv1-forvardnii-kontrakt-dogovr-kupvl-prodazh>
3. Форвардний контракт: що це та як використовувати аграрію. *Agroapp*. 2023. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/forvardnij-kontrakt-shho-ce-ta-yak-vikoristovuvati-agrariyu/>

Вплив інфляції на купівельну спроможність населення: теоретичні засади та емпіричні прояви в українській економіці

Семенда Д.К., к.е.н., професор
Уманський національний університет

Інфляція як макроекономічний феномен становить собою перманентний процес знецінення національної валюти, що виражається у загальному зростанні цінового рівня на товари та послуги. Даний індикатор є критерієм економічної

стабільності держави та безпосередньо детермінує соціально-економічне становище населення.

У контексті сучасних викликів української економіки, зокрема триваючого воєнного конфлікту, порушення логістичних ланцюгів постачання, волатильності на світових сировинних ринках та структурних трансформацій економічної системи, проблематика інфляційного тиску набуває особливої актуальності. Зростання загального цінового рівня призводить до зниження купівельної спроможності населення, загострення соціальної диференціації та посилення економічної вразливості окремих демографічних груп.

Аналіз наукової літератури дозволяє систематизувати детермінанти інфляційних процесів за принципом локалізації джерел на дві категорії [1]:

Ендогенні фактори

Екзогенні фактори

➤ зростання виробничих витрат внаслідок подорожчання енергоносіїв та сировинних ресурсів; ➤ підвищення рівня оплати праці, що індукує інфляційну спіраль «заробітна плата - ціни»; ➤ диспропорції між сукупним попитом і пропозицією на внутрішньому ринку; ➤ експансіоністська фіскальна політика держави	➤ флуктуації світових цін на сировинні товари та енергоресурси; ➤ девальваційні процеси національної валюти; ➤ трансмісія інфляції через імпортні канали; ➤ глобальні економічні кризи та їх рецесивні ефекти

Класифікація інфляції за критерієм темпів зростання цін передбачає виокремлення трьох основних форм [2]:

1. **помірна інфляція** (1-3% річних) - характеризується повільним і прогнозованим зростанням цінового рівня, що стимулює споживчу активність та інвестиційну діяльність;

2. **галопуюча інфляція** (10-50% річних) - супроводжується швидкою дестабілізацією економічної системи, зниженням купівельної спроможності та зростанням соціальної напруженості;

3. **гіперінфляція** (понад 50% місячних) - екстремальна форма інфляції, що призводить до колапсу монетарної системи та руйнування економічних зв'язків.

Ключовим механізмом негативного впливу інфляції на добробут населення є зменшення реального доходу. За умови, коли темпи зростання номінальної заробітної плати відстають від темпів приросту цінового індексу, відбувається скорочення обсягу товарів і послуг, які домогосподарство може придбати за наявні грошові ресурси. Емпіричні дані свідчать, що за умови 10% інфляції та стагнації номінальних доходів купівельна спроможність населення скорочується приблизно на аналогічну величину, що призводить до необхідності коригування споживчої поведінки.

Інфляція суттєво змінює структуру витрат домогосподарств. Коли ціни зростають, люди починають шукати дешевші альтернативи звичним товарам, обираючи продукцію нижчого цінового сегменту. Водночас сім'ї змушені скорочувати витрати на те, що не є першочерговою необхідністю - відвідування ресторанів, розваги, подорожі. Великі покупки, такі як придбання автомобіля чи нерухомості, та інвестиційні рішення відкладаються на невизначений термін. Особливо помітною стає тенденція до зростання частки витрат на базові продукти харчування у загальному бюджеті родини, що свідчить про погіршення фінансового становища населення.

Інфляція впливає на різні групи населення по-різному, найбільше страждають пенсіонери, адже їхні виплати залишаються фіксованими, і вони не мають змоги компенсувати зниження реальних доходів через зростання цін. Працездатні громадяни перебувають у дещо кращій ситуації - їхні зарплати можуть індексуватися, що частково пом'якшує удар інфляції. Проте зазвичай зарплати зростають повільніше, ніж ціни, тому повністю захиститися від знецінення доходів не вдається. Молоді люди стикаються з іншими викликами,

їм доводиться шукати роботу в умовах економічної нестабільності, а через обмежені доходи вони майже не мають можливості відкласти гроші на майбутнє, що ускладнює їхнє фінансове становлення на початку трудового шляху.

Центральні банки використовують цілий набір інструментів, щоб тримати інфляцію під контролем. Вони змінюють облікову ставку, що впливає на те, наскільки активно банки видають кредити. Також проводять операції на відкритому ринку, щоб регулювати кількість грошей в обігу, та встановлюють норми обов'язкових резервів для банків. Окремо варто відзначити комунікаційну політику - коли центральний банк чітко пояснює свої наміри, це допомагає керувати очікуваннями людей щодо майбутньої інфляції.

Уряд теж має у своєму розпорядженні низку важелів. Він може оптимізувати бюджетні витрати, щоб зменшити інфляційний тиск на економіку. Для підтримки найбільш вразливих верств населення запроваджуються цільові субсидії. Крім того, держава може регулювати ціни на товари першої необхідності та соціально важливі послуги.

Підвищення фінансової грамотності громадян відіграє надзвичайно важливу роль у пристосуванні до життя в умовах інфляції. Люди, які розуміються на фінансах, набагато краще справляються з викликами. Вони вміють розподіляти свої активи так, щоб захистити заощадження від знецінення, розумно планують сімейний бюджет та обирають найвигідніші варіанти для інвестування. Такі громадяни також знають, як використовувати різні фінансові інструменти, щоб захиститися від інфляційних ризиків.

Аналізуючи поточний стан економіки та ключові макроекономічні показники, можна скласти досить чітку картину того, як розвиватиметься інфляція в Україні найближчими роками:

у короткостроковій перспективі - протягом наступних 6-12 місяців - ситуація залишатиметься складною. Інфляція, найімовірніше, утримуватиметься на високому рівні в межах 10-15%. Головними причинами цього є триваюча війна та енергетична криза, які продовжують тиснути на ціни;

середньостроковий прогноз на 1-2 роки вперед виглядає дещо оптимістичніше, якщо ситуація з безпекою почне покращуватися, а економіка поступово відновлюватиме свою активність, інфляція може знизитися до 8-10%. Це все ще високі показники, але вони свідчатимуть про рух у правильному напрямку;

що стосується *довгострокової перспективи* на 3-5 років, то тут багато залежить від того, наскільки успішно буде реалізовано структурні реформи в країні. За оптимістичним сценарієм, коли Україна продовжуватиме інтеграцію в європейський економічний простір і проводитиме необхідні перетворення, інфляція може стабілізуватися на рівні 5-6% на рік. Це вже цілком прийнятний показник для економіки, що розвивається.

Отже, інфляція є комплексним економічним явищем, зумовленим внутрішніми та зовнішніми факторами, яке суттєво впливає на купівельну спроможність населення через зменшення реального доходу. При цьому найбільш вразливими є пенсіонери та низькодохідні верстви населення. Ефективна протидія інфляції потребує скоординованого застосування монетарних та фіскальних інструментів, а також підвищення фінансової грамотності громадян, що є критичним фактором успішної адаптації до інфляційного середовища. Для української економіки пріоритетними залишаються заходи з таргетування інфляції, соціального захисту вразливих верств населення та імплементації програм фінансової освіти на національному рівні.

Список використаних джерел

1. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2020. 356 с.
2. Круш П. В. Клименко О. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2010. 288 с.